

1979, 22. prosince – Sdělení VONS č. 155 „Odsouzení Jiřího Gruntoráda“ o soudním jednání s Jiřím Gruntorádem u Obvodního soudu pro Prahu 2 a jeho odsouzení pro přečin proti veřejnému pořádku k nepodmíněnému trestu odnětí svobody a o potvrzení tohoto rozsudku Městským soudem v Praze.

Dne 8. 11. 1979 odsoudil samosoudce Obvodního soudu pro Prahu 2 dr. Martin Korbař na základě obvinění z přečinu podle § 6b zák. 150/69 Sb. (přečin proti veřejnému pořádku pro držení střelné zbraně bez povolení) k nepodmíněnému trestu 3 měsíců odnětí svobody v I. nápravně výchovné skupině (horní hranice sazby) Jiřího Gruntoráda, signatáře Charty 77, povoláním zedníka OPBH v Praze 2.¹ Prokurátor dr. František Antoš argumentoval ve své řeči mj. tím, že „obviněný patří k lidem, kteří stojí na platformě nepřátel socialismu a vystupují jako agentura kapitalistických států“.

Již před hlavním líčením došlo k závažnému porušení presumpce nevinny, když při procesu se 6 členy VONSu před Městským soudem v Praze dne 23. 10. 1979 se prokurátor dr. Adamec² dovolával tenkrát ještě neuzavřeného Gruntorádova případu s tím, že sugestivně naznačoval souvislost mezi smyšleným nařčením z pokusu o zavlčení vzdušného dopravního prostředku do ciziny³ (proti J. G. nebylo nikdy takové obvinění vzneseno ani nebylo v této věci zahájeno trestní stíhání, bylo mu tím jen vyhrožováno při výsleších během jeho zadržení 20. 2. 1979, resp. 15. 10. 1979) a mezi zažalovaným přečinem držení střelné zbraně bez povolení, aby tak ilustroval své tvrzení, že souzení členové VONSu se zastávali „kriminálních živlů“⁴ (o únorovém zadržení J. G. pojednávalo sdělení VONS č. 83)⁵. J. Gruntorád se proti rozhodnutí samosoudce Obvodního soudu pro Prahu 2 odvolal prostřednictvím svého obhájce dr. Otakara Motejla.⁶

Na základě tohoto odvolání proběhlo před senátem Městského soudu v Praze, jemuž předsedal jeho místopředseda dr. Rojt, dne

4. 12. 1979 odvolací řízení. J. Gruntorád se měl přechinu dle § 6b zák. č. 150/69 Sb. dopustit tím, že v lednu t. r. (1979) prý koupil od svědka J. Berana střelbyschopný revolver starší výroby a ilegálně ho držel ve svém vlastnictví. Tuto spornou skutečnost měli potvrdit další svědkové. Jejich svědectví však z Beranovy výpovědi potvrzovala jen pouhé tvrzení, že k prodeji revolveru došlo, rozcházela se však s ní, pokud jde o konkrétní okolnosti (doba prodeje, cena, vzhled zbraně, její ráže apod.). Jedna ze svědkyň nepotvrdila Beranovu výpověď ani v tomto minimálním rozsahu.

Nezbývá tedy než se ztotožnit se závěrem obhajoby, která označuje celé svědectví korunního svědka Berana za nevěrohodné. Jiří Beran je aktuálně stíhán na svobodě pro trestný čin narušení mravní výchovy mládeže,⁷ svědeckou výpověď však učinil ještě ve vazbě, z níž byl poté propuštěn. Revolver převzal od svého přítele Jiřího Hochmana s tím, že mu do něj opatří náboje, pak ho však namísto toho prodal. Přestože jsou z vyšetřování tyto skutečnosti známy již od února 1979, nebyli ani Beran ani Hochman pro přečin nedovoleného držení střelné zbraně trestně stíháni. Hochman nebyl dokonce v této věci vůbec vyslechnut (!). Zároveň je zarážející diametrální rozdíl co do odborné kvalifikovanosti první a druhé Beranovy svědecké výpovědi. Zatímco obsah první výpovědi, učiněné 15. 10. 1979, má všechny znaky naprosté nezaspěčenosti, pokud se týká balistiky a znalosti zbraní (např. aby mohl Beran obstarat Hochmanovi náboje, musel si vzít zbraň s sebou, tedy nebyl schopen dle ráže a typu zbraně identifikovat vhodné náboje), ve výpovědi ze dne 31. 10. 1979 svědek naopak s rozsáhlou odbornou erudicí podrobně hovoří o technických parametrech revolveru (mimoto byl už tehdy podán návrh na potrestání J. Gruntoráda, tj. stádium objasňování bylo již formálně ukončeno, takže vyšetřující orgán postupoval v rozporu se zákonnými ustanoveními, podrobil-li J. Berana tomuto novému výslechu, aniž svůj postup protokolárně zdůvodnil). Čas mezi oběma výslechy trávil svědek ve vyšetřovací vazbě, těžko si proto vysvětlit, jak si své znalosti mohl nově doplnit. Navíc při ústní výpovědi během hlavního líčení opět soustavně hovořil o pistoli namísto revolveru (po technické stránce je tento rozdíl zcela zásadní), čímž nastala recidiva

jeho původního laického omylu. Nesrovnalosti a přímé protimluvy jsou ve výpovědích ostatních svědků o okolnostech týkajících se jejich přítomnosti při prodeji, a to zvláště u Pavly Kunzové a Jiřího Prokopce. Mezi jejich dřívějšími a pozdějšími výpověďmi do protokolu je tu patrný podobný významový posun – byť každopádně úměrný jejich menší důsažnosti – jako u Beranových výpovědí z 15., resp. 31. 10. 1979. Jiří Prokopec byl rovněž v době podání svých výpovědí ve vazbě a dodnes je v ní držen, obě nezletilé svědkyně pak jsou internovány v Diagnostickém ústavu pro mladistvé.

Výpovědi Habichové⁸, Prokopce a Berana učiněné podle § 19 zák. č. 40/74 Sb. (tedy jako tzv. vysvětlení) a výpověď Kunzové učiněná podle § 16 zák. č. 70/65 Sb. nebyly svědeckou výpovědí ve smyslu § 101 tr. z. a nejsou tedy přípustné v hlavním líčení, ani když vyhovují podmínkám stanoveným § 211/1 tr. z.⁹

Kromě zde vypočtených procesních závad a opominutí v důkazním řízení soud také nepřistoupil k rozhodnutí o věcech zabavených při domovních prohlídkách, jež tak nebyly vráceny právoplatnému majiteli, třebaže s projednávaným případem vůbec nesouvisí. Šlo mj. např. o literární texty, které byly mezitím vydány knižně oficiálními nakladatelstvími (Seifert, Hrabal).¹⁰ Ani při hlavním líčení, ani při odvolacím řízení nebylo přihlédnuto k ustanovení § 199 tr. ř. o veřejnosti jednání. V jednací síni byli kromě obžalovaného a jeho obhájce přítomni pouze soudní úředníci ať už jako aktéři nebo diváci. Ostatním zájemcům bylo ve vstupu zabráněno. Zejména však soud absolutizoval výpověď hlavního svědka J. Berana, a to v míře natolik absurdní, že i posudek odborného znalce z oblasti balistiky vychází beze zbytku pouze z tohoto svědectví. Expert označil jen na základě této výpovědi inkriminovaný revolver za střelbyschopný, aniž bylo nade vší pochybnost prokázáno, že existuje a vůbec kdy existoval. Výpovědi ostatních svědků totiž neobsahují žádný faktický údaj, který by potvrzoval jeho reálnost a funkčnost.

Shrme-li předchozí, soud svým postupem nenaplnil zásadu nezbytnosti zjištění materiální pravdy, opomenul provést celou řadu důkazů a u provedených důkazů se dopouštěl nepřesnosti v jejich hodnocení.

Senát Městského soudu v Praze při odvolacím řízení dne 4. 12. 1979 navzdory všem těmto okolnostem původní rozsudek samo- soudce Obvodního soudu pro Prahu 2 potvrdil.¹¹

Informace o Chartě 77, r. 3, 1980, č. 1, s. 4–5.

POZNÁMKY

- ¹ Rozsudek je uložen in: ObS pro Prahu 2, soudní spis k případu Jiřího Gruntoráda, spis. zn. 2 T 104/79; též LP, Sb. VONS, inv. č. 105, sign. I/4, kart. 23.
- ² Celým jménem Jaroslav Adamec.
- ³ K tomu viz závěrečnou řeč prokurátora Městské prokuratury v Praze při hlavním líčení v trestní věci Petra Uhla a spol., kde je věnována Gruntorádovu případu poměrně velká pozornost. Nicméně i zde musel prokurátor konstatovat: „Vzhledem k tomu, že vyšetřováním nebylo prokázáno, že by Gruntorád si [sic] opatroval pistoly v souvislosti s přípravou únosu vzdušného dopravního prostředku, bylo trestní stíhání pro tento trestný čin [tj. pro přípravu trestného činu zavlečení vzdušného dopravního prostředku do ciziny podle § 7 odst. 1 § 180 písm. c) tr. zák.] vyšetřovatelem dne 12. 7. 1979 zastaveno.“ MS v Praze, soudní spis k případu Petra Uhla a spol. (spis. zn. 1 T 23/79) uložený jako příloha rehabilitačního spisu, spis. zn. Rt 419/90, protokol o hlavním líčení konaném ve věci Petra Uhla a spol. 22.–23. 10. 1979 u Městského soudu v Praze. Protokol je uložen též in: ABS, vyšetřovací spis k případu Petra Uhla a spol. (Václav Benda a spol.), sign. ZV 485.
- ⁴ Na snahu zneužít jeho případu při procesu se členy VONS upozornil Jiří Gruntorád ve svém dopise premiérovi československé vlády Lubomíru Štrougalovi: „Při procesu, který se s nimi [tj. se členy VONS] konal ve dnech 22. a 23. října 1979, kladl jim prokurátor JUDr. Adamec za vinu mj. i to, že upozornili na případ policejní represe proti mojí osobě. Bez věcné souvislosti hovořil o mladistvých dívkách, marihuaně a únosu letadla, prý k dokreslení, jakého mravního bahna se VONS zastával. Tyto výroky však neodpovídají skutečnosti. Jejich účelem bylo ovlivnit soud, a jestliže je soud vzal v úvahu, přispěly k nespravedlivému odsouzení obžalovaných. Sdělení VONS o mém případě bylo naprosto pravdivé.
Aby se těmto pochybným tvrzením JUDr. Adamce dodalo jakési váhy, bylo proti mně zahájeno stíhání pro nedovolené držení střelné zbraně. Toto stíhání bylo vedeno velice podivným způsobem, který je částečně patrný z přiložené dokumentace. Orgány činné v řízení se snažily skutečnosti zatemnit a využít v můj neprospěch. Nebyli vyslechnuti dokonce ani navržení svědkové obžaloby.

Do soudní síně nebyl nikdo vpuštěn, ani jediný známý, obhajoba byla zcela ignorována a byl jsem odsouzen bez jakéhokoliv věrohodného důkazu k nejvyššímu trestu. Tento rozsudek byl odvolacím soudem potvrzen za stejných okolností (vyloučení veřejnosti, policejní asistence).

Došlo tedy k dvojnásobné nespravedlnosti – vůči mojí osobě a zejména vůči odsouzeným členům VONS, proti kterým byl tento proces také přímo namířen. Muselo se dokázat, že se zabýval obranou ‚mravního společenského bahna‘, a to i za cenu porušení zákona. Při pouhém přečtení přiložené dokumentace je patrné, že v odůvodnění usnesení městského soudu jsou vkládány svědkům do úst výroky, které nikdy nepronесли, a obhajoba je zcela ignorována. Dokazuje to tedy, že se soud věcnou stránkou vůbec nezabýval a nejedná se zde o nějaký omyl, ale o cynické použití justice k dosažení předem stanoveného cíle.“ Informace o Chartě 77, r. 3, 1980, č. 1, s. 9.

Okolnostem Gruntorádova případu se dále věnoval text „K odsouzení Jiřího Gruntoráda“. Jeho závěrem bylo konstatováno: „Celý příklad je dokladem toho, jak lze při zdánlivém dodržení hlavních formalit důkazního řízení použitím různé manipulace (ne nepřipomínající soudní praxi 50. let) dosáhnout apriorně stanoveného cíle a pokusit se tak zastrašit stále stoupající počet mladých lidí, kteří, třebaže nemohou být mocí představeni veřejnosti jako tzv. disidentští prominenti, přesto nerezignují na svou občanskou odpovědnost a spontánní zájem o autentickou kulturu, na jejímž zachování mají právě tímto svým postojem nejvýznamnější podíl.“ Informace o Chartě 77, r. 2, 1979, č. 15, s. 18–19.

⁵ Viz dokument č. 83.

⁶ Odůvodnění odvolání J. Gruntoráda ze 13. 11. 1979 proti rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 2 je uloženo in: ObS pro Prahu 2, soudní spis k případu Jiřího Gruntoráda, spis. zn. 2 T 104/79; též LP, Sb. VONS, inv. č. 105, sign. I/4, kart. 23.

⁷ Správně ohrožování mravní výchovy mládeže podle § 217 tr. zák.

⁸ Celým jménem Marta Habichová.

⁹ Viz protokoly o výpovědi svědků, ObS pro Prahu 2, soudní spis k případu Jiřího Gruntoráda, spis. zn. 2 T 104/79.

¹⁰ Samosoudce Obvodního soudu pro Prahu 2 JUDr. Martin Korbař zamítl 27. 3. 1980 návrh obvodního prokurátora pro Prahu 2 na zabránění věcí zajištěných při domovní prohlídce u Jiřího Gruntoráda konané 15. 10. 1979, neboť neměly vztah ke spáchanému přečinu. Gruntorádovi se však přesto nepodařilo dosáhnout po celá 80. léta jejich navrácení, a to ani soudní cestou. Až na počátku 90. let dosáhl alespoň finanční náhradu za zabavené věci. Dokumentaci k této problematice viz in: tamtéž; LP, Sb. VONS, inv. č. 105, sign. I/2, kart. 23.

¹¹ Usnesení vynesené senátem Městského soudu v Praze složeným z předsedy JUDr. Jana Rojta a soudců promované právničky Veroniky Kavalové a JUDr. Jiřího Kruka je uloženo in: ObS pro Prahu 2, soudní spis k přípa-

du Jiřího Gruntoráda, spis. zn. 2 T 104/79; též LP, Sb. VONS, inv. č. 105, sign. I/6, kart. 23. K případu J. Gruntoráda viz též např. výpisy ze spisu vedeného na jeho osobu, tamtéž, sign. I/7 a I/8, kart. 23, a PF pro rok 1980 vyhotovené J. Gruntorádem obsahující vyobrazení pistole, tamtéž, sign. II/4, kart. 23.

Ke Gruntorádovu zadržení došlo 15. 10. 1979, usnesením Obvodního soudu pro Prahu 2 z 18. 10. 1979 byl vzat do vazby. Na základě stížnosti J. Gruntoráda rozhodl Městský soud v Praze 30. 10. 1979 o zrušení tohoto usnesení a o jeho propuštění na svobodu. Usnesením Obvodního soudu pro Prahu 2 z 2. 1. 1980 byla Gruntorádovi započtena doba strávená ve vazbě od 15. do 30. 10. 1979 do výkonu trestu odnětí svobody, zároveň mu však bylo uloženo uhradit náklady spojené s pobytem ve vazbě. Gruntorádovo odvolání proti tomuto bodu usnesení Obvodního soudu pro Prahu 2 zamítl Městský soud v Praze 5. 2. 1980. Stejně tak byl Gruntorád nucen uhradit soudní náklady. K výkonu trestu odnětí svobody do NVÚ Praha-Pankrác nastoupil Gruntorád 15. 1. 1980. Po necelém měsíci byl 7. 2. 1980 převezen do NVÚ Plzeň-Bory, odkud byl propuštěn na svobodu 31. 3. 1980. ObS pro Prahu 2, soudní spis k případu Jiřího Gruntoráda, spis. zn. 2 T 104/79; též LP, Sb. VONS, inv. č. 105, sign. I/9, kart. 23.

Gruntorád podal 25. 4. 1991 žádost Generální prokuratury ČR o přezkoumání svého odsouzení pro přečin proti veřejnému pořádku. Viz LP, Sb. VONS, inv. č. 105, sign. II/5, kart. 23. Na základě stížnosti generálního prokurátora ČR ve prospěch J. Gruntoráda zrušil Nejvyšší soud ČR 31. 5. 1991 rozsudky Obvodního soudu pro Prahu 2 z 8. 11. 1979 a Městského soudu v Praze ze 4. 12. 1979 a s přihlédnutím k rozhodnutí prezidenta republiky o amnestii z 8. 5. 1980 zastavil Gruntorádovo trestní stíhání pro přečin proti veřejnému pořádku. Nejvyšší soud ČR ve svém rozsudku konstatoval značná procesní pochybení v neprospěch J. Gruntoráda i skutečnost, že o jeho vině bylo rozhodnuto na základě nedostatečného zjištění skutkového stavu. I kdyby se pak Gruntorád dopustil přečinu, z kterého byl obviněn, byl by uložený nepodmíněný trest odnětí svobody nepřiměřeně přísný a plně neodpovídající zákonným hlediskům. Rozsudek viz in: ObS pro Prahu 2, soudní spis k případu Jiřího Gruntoráda, spis. zn. 2 T 104/79; též LP, Sb. VONS, inv. č. 105, sign. II/5, kart. 23. O dva roky později vyhovělo Ministerstvo spravedlnosti žádosti J. Gruntoráda o náhradu výdajů souvisejících s jeho trestním stíháním a vězněním v letech 1979–1980. Oznámení Ministerstva spravedlnosti J. Gruntorádovi z 8. 6. 1993 viz in: LP, Sb. VONS, inv. č. 105, sign. I/14d, kart. 23.